Specialpedagogiska institutet

ANSÖKAN OM PRODUKTIONSSTÖD

Datum 2007-03-20

Till Specialpedagogiska institutet, Box 1100, 871 29 HÄRNÖSAND

SEKRETESS
Delar av ansökningshandlingarna kan beläggas med sekretess om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs.

Specialpedagogiska institutet
Huvudkontoret
Inkom: 2007 -03- 27
Dnr: 65-2007/1072
Handläggare: LÅR 2008/14

Allmänna uppgifter

1 Sökanden (förlag eller annan kommersiell aktör) ADHD-projektet, Stockholms läns landsting		
1 Postadress Box 179 03 118 95 Stockholm		
1 Telefonnummer 08-690 56 31	1 E-postadress pia.bergman@sll.se	
1 Beskrivning av sökande ADHD-projektet är ett samverkansprojekt mellan Barn- och Ungdomspsykiatrin (BUP), Handikapp & Habilitering, barnmedicin samt Beställare Vård inom Stockholms läns landsting och som löper under tiden 061001-080930. Projektet har i uppdrag att öka kunskapen om ADHD i hem och skola genom föräldra- och personalutbildning i samverkan med länets samtliga kommuner.		
2 Organisationsnummer 232100-0016		
3 Kontaktperson (samt kontaktinformation om annan än ovan) Pia Bergman, delprojektledare ADHD-projektet Mobil: 0704-14 24 71		
4 Ansökt belopp 450 000	5 Starttidpunkt 070801	6 Sluttidpunkt 081231
7 PlusGirokonto/Bankgirokonto pg. 212512-8 bg. 5118-7219 Konto: 3890 Kostnadsställe: 908 340	8 Underskrift Carina Hjelm	
9 Bilaga Registreringsbevis		

Skannat

L-01 - sept 05 – 1(3)

Beskrivning av projektet

1 Titel på projektet

Pedagogisk film om att undervisa barn och ungdomar med ADHD

2 Sammanfattning av projektet

Pedagoger vi träffat i kommuner har efterfrågat ett filmat material med såväl kunskap om funktionshindret som konkreta hjälpmedel i skolsituationen. Vi tänker oss en film som på ett lättillgängligt sätt kan föra ut den evidensbaserade kunskapen om hur man som pedagog kan göra för att tillgodose dessa barns behov. Den skall presentera exempel på vardagliga och lätt igenkännbara situationer och visa vilka verktyg som kan användas för att undvika och bemästra de svårigheter som kan uppstå.

3 Upplaga

Samtliga kommuner i landet och deras skolor. Vi kommer inte att trycka upp 5000 ex. men vill nå så många skolor som möjligt och kan anpassa upplaga utifrån efterfrågan.

4 Beräknat F-pris

250 kronor beräknas täcka kopiering av DVD, administrativa kostnader samt distribution

5 Medium för produkten

DVD

Fördjupad beskrivning av projektet

1 Ämne

Pedagogiska strategier i skolan för barn och ungdomar med ADHD

2 Skolform

Grundskolan, förskoleklass till och med åk.9

3 Vilka behov produkten svarar mot

Pedagoger som arbetar i grundskolans s.k. vanliga klasser möter dagligen barn och ungdomar med svårigheter med uppmärksamhet och/eller impulsivitet. Ofta har pedagogerna en grundkunskap om funktionshindret men saknar verktyg, läromedel, för att förebygga och anpassa skolsituationen. Att ta steget från att teoretiskt förstå vad som "borde" göras till att genomföra kan ibland upplevas som en tröskel av personal som redan har många olika behov att tillgodose i klassen. De pedagoger vi mött i arbetet med ADHD-projektet har uttryckt en önskan om att få "se" de pedagogiska strategier de får lära på föreläsningar och kurser för att sedan kunna omsätta dem i praktiken.

4 Beskrivning av produkt

DVD på 3x20 minuter. Varje avsnitt skall behandla ett av följande tre områden; uppmärksamhet, aktivitetsgrad och impulsivitet. Först en beskrivning av symptomet utifrån aktuell kunskap, sedan visar man de pedagogiska strategierna i klassrumssituationen t.ex strukturera tid och plats, anpassa arbetsuppgifter, konflikthantering, planeringshjälp, tydlig kommunikation, visuella hjälpmedel, betygsvalidering, belöningssystem samt vikten av att dokumentera arbetet med eleven. Skall filmas i s.k. vanliga klasser och i "riktiga" klassrumssituationer. Till filmen skall finnas en lärarhandledning som komplement samt en tydlig innehållsförteckning för att undelätta att den kan användas för visning av enskilda avsnitt t.ex "Hur man kan tydliggöra tiden". Lärarhandledningen finns inte med i den ekonomiska kalkylen utan får bli ett senare arbete för projektet.

Planering

1 Plan för projektet

Under våren 2007 har vi genomfört work-shops tillsammans med pedagoger inom länet för att ta in deras synpunkter på vad filmen bör innehålla samt i vilken form de pedagogiska strategierna skall presenteras för att nå fram. Upphandling genomförs under senare delen av vårteerminen för att arbetet skall kunna påbörjas under hösten 2007.

2 Ekonomisk kalkyl

Eftersom vi ännu inte har slutfört upphandling kan vi inte idag säga definitiv kostnad, förhoppningsvis blir den lägre. Vi utgår från följande kostnadsfördelning: 40dgr á 7 000kr för manus, förberedelse, filmning och redigering (280 000 kr), 20 dgr á 7 000kr för filmare och redigerare (140 000kr), expertmedverkan (10 000kr), resor, material och oförutsett (20 000kr). Därtill kommer moms 25%, vissa delar endast 6%, ca 100 000kr.

Därtill kommer kostnad för kopiering av DVD (ca 20kr/styck) samt kostnader för design av omslag samt fodral.Vi tänker oss att filmen skall kunna försäljas för 250 kr och då skall den summan täcka dessa kostnader.

3 Försäljnings- och distributionskanal

SIT´s hemsida ser vi som en garant för att filmen når skolchefer och pedagoger i hela landet.

ADHD-center inom Handikapp & Habilitering kan stå för distribution av filmen via sin hemsida på www.habilitering.nu Denna är under uppbyggnad och kommer att vara igång senast till hösten-2007. Finns även kontorsservice-verksamhet inom Habiliteringen som kan medverka vid kopiering och distribution.

I övrigt behöver den marknadsföras brett över hela landet för att nå så många skolor som möjligt. Vi tänker oss att ADHD-projektet tar kostnaden för att skicka ett exemplar till varje kommun i Sverige. Detta finns utrymme för i budget både för 2007 och 2008. Annonser i fackpress och på relevanta hemsidor kommer att arbetas fram under hösten 2007 samt ett informationmaterial som kan distribueras tillsammans med det exemplar som går ut till alla kommuner.

Bilaga till ansökan Dnr LÄR 2008/14

Att undervisa och pedagogiskt bemöta barn med

ADHD

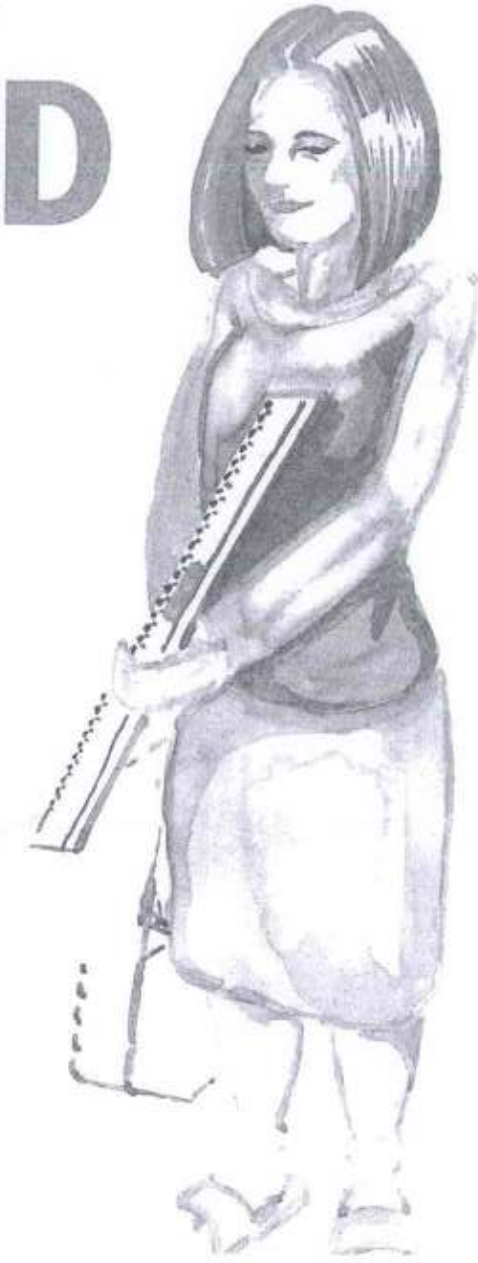

Agneta Hellström

Agneta Hellström är beteendevetare och verksam som utvecklingsledare och programansvarig för ADHD vid Barn- och Ungdomspykiatriska kliniken, Akademiska sjukhuset i Uppsala. Hon arbetar också som fristående konsult med kunskapsspridning, utbildning, handledning och verksamhetsutveckling kring barn med ADHD och närliggande svårigheter. Hon är författare till en rad skrifter och flera böcker och bokkapitel i ämnet. Hon är också ledamot av Riksförbundet Attentions kunskapsråd.

AT050329-6

Inledning

Att undervisa och pedagogiskt bemöta barn/elever med ADHD är inte lätt. Som pedagog kan man känna sig vilsen eller till och med uppgiven inför dessa barn som är så krävande och samtidigt ofta svåra att förstå sig på. Det kan också vara plågsamt att inse vilket stöd barnet skulle behöva men att inte ha möjlighet att erbjuda det, på grund av bristande resurser. Dessa barn har ett sätt att fungera som inte sällan krockar med vad man, utifrån sin erfarenhet som pedagog, förväntar sig att barn ska klara av i olika åldrar. Även om det betonas i läroplanerna och andra styrdokument att både förskolan och skolan ska möta varje barn/elev utifrån dess individuella förutsättningar så ställs det idag tidigt ganska höga krav på vad barn ska klara av, som att kunna koncentrera sig längre stunder, sitta still, arbeta självständigt, kunna planera och organisera sitt arbete på egen hand, uppnå bestämda kunskapsmål, följa regler och instruktioner, kunna samarbeta och överhuvudtaget fungera socialt i en grupp med andra barn. Just sådant brukar vara särskilt svårt för barn med ADHD. Utvecklingen inom framförallt skolan med krav på att eleverna självständigt ska söka sin kunskap och planera sitt arbete mot långsiktiga mål har varit stimulerande för många men har knappast underlättat inlärningssituationen för barn med ADHD. Utvecklingen mot öppna klassrum och uppluckring av traditionella undervisningsformer innebär också en risk för att man försvårar inlärning och socialt fungerande för dessa barn. Om också barn med ADHD ska kunna omfattas av visionen om en förskola och skola för alla barn/elever är det därför viktigt att deras pedagogiska behov tydliggörs och får påverka utformningen av verksamheten i förskola och skola. Den här broschyren är tänkt att vara en hjälp för pedagoger i att formulera de behoven och att ge en kortfattad vägledning för det praktiska pedagogiska vardagsarbetet med dessa barn/elever. Men kom ihåg att varje barn med ADHD är unikt och att man därför inte kan utfärda generella råd och tips utan måste prova sig fram till fungerande lösningar för just det barnet.

De svårigheter barn med ADHD har kan se olika ut både när det gäller karaktär och svårighetsgrad men de mest typiska dragen är dels uppmärksamhetsproblem dels impulsivitet och överaktivitet.

ADHD av kombinerad typ

De flesta barn med ADHD har en kombination av uppmärksamhetsproblem och impulsivitet – överaktivitet. *Uppmärksamhetsproblemen* hos dem brukar ta sig uttryck i en svårighet att upprätthålla uppmärksamhet med viljans hjälp. Barnen har helt enkelt, i jämförelse med jämnåriga, en påfallande dålig uthållighet. I synnerhet om de upplever en uppgift eller aktivitet som tråkig eller enahanda kan de inte hålla kvar uppmärksamheten utan övergår till att göra något annat mer stimulerande. Följden blir att uppmärksamheten flackar från det ena till det andra och ingenting blir färdigt eller ordentligt gjort. Man kan säga att barnen är extremt beroende av stimulans utifrån för att inte tröttna eftersom de har svårt att mobilisera motivation inifrån sig själva med viljans och de inre föreställningarnas hjälp.

Impulsiviteten brukar beskrivas som en tendens att reagera på allt – utan urskillning, reflektion och eftertanke. Barnen kan sägas vara extremt handlingsbenägna. De har svårt att låta bli att reagera omedelbart på varje sinnesintryck eller impuls och det blir ingen tid att stanna upp och tänka efter innan man handlar. Handlandet och beteendet styrs inte inifrån genom intentioner, tillbakablick och föreställningar om framtida konsekvenser. I stället tar nuet överhanden, precis som hos riktigt små barn. Man söker omedelbar behovstillfredsställelse och styrs av det som kortsiktigt verkar mest lockande och påtagligt i den yttre världen. Att arbeta för långsiktiga och abstrakta mål är varken lockande eller möjligt om man fungerar så. Problemen med *överaktivitet* är närbesläktade och handlar egentligen om en svårighet att styra och reglera aktivitetsnivån så

barn pendlar väldigt i aktivitetsnivå; är uppvarvade ena stunden för att verka helt utmattade i nästa.

ADHD med huvudsakligen uppmärksamhetsstörning

Det finns också en grupp barn med ADHD som har uppmärksamhetsstörningar utan att vara särskilt impulsiva och/eller överaktiva. En del uppfattas som lite tröga och passiva, tillbakadragna, frånvarande och dagdrömmande. Hos dessa barn har ofta uppmärksamhetsstörningarna en annan karaktär och tar sig framförallt uttryck i att de är lättdistraherade, har svårt att fokusera uppmärksamheten och att skilja ut det väsentliga från det ovidkommande och att organisera sina intryck och erfarenheter. Många har också svårt att fördela uppmärksamheten på olika aspekter av en situation.

För flertalet barn med ADHD gäller att svårigheterna ofta ökar i ostrukturerade situationer, situationer som kräver egen planering och självreglering/självstyrning och i förhållande till uppgifter som är enahanda och repetitiva. Många är också känsliga för stökiga och röriga miljöer som gör dem stressade och desorganiserade. Barnen har ofta en ojämn prestationsförmåga med bra och dåliga dagar eller perioder.

Vilka pedagogiska behov har barn med ADHD?

Barn med ADHD har precis som alla andra barn rätt till en förskole- och skolsituation som ger dem förutsättningar att lära och utvecklas i sin egen takt och efter sina förutsättningar. Funktionshindret finns där och går inte att ta bort men genom förståelse, rätt bemötande och anpassning av undervisningen kan man hjälpa barnet/eleven att fungera så bra som möjligt trots sitt funktionshinder. Barn med ADHD mår ofta bra av en tydliggörande och konkret

pedagogik och en klar återkommande struktur i sin vardag. De behöver avgränsade, tydliga arbetsuppgifter och korta arbetspass där man tar hänsyn till deras ofta begränsade uthållighet. Instruktioner och regler behöver vara kortfattade och entydiga och barnet måste styras med påtaglig och tät, återkommande feedback, främst i form av uppmuntran och beröm av positivt beteende. För att fungera i förskolan/skolan behöver barnen mycket stöd och hjälp av lärare och annan personal och stödet behöver vara personligt och handfast. Som pedagog måste man både ha effektiva strategier för hur man kan anpassa undervisningen och för hur man ska komma tillrätta med barnets ibland svårhanterliga beteende. Det handlar mycket om att öka barnets motivation att lära och att hjälpa det att styra sitt handlande. Barnet behöver mycket yttre stöd och visuella ledtrådar för att kompensera bristen på inifrånstyrning och förmåga att själv planera sitt handlande.

Gör en pedagogisk kartläggning

Att göra en pedagogisk kartläggning är ett sätt att ta reda på hur barnet egentligen fungerar i förhållande till de krav som ställs såväl inlärningsmässigt som socialt i förskole- eller skolmiljön. Det är bra att försöka identifiera och beskriva såväl situationer som fungerar bra som situationer där det uppstår problem. Det är viktigt att eftersträva konkreta och specifika beskrivningar av barnets beteende i olika situationer, vad som utlöser beteendet och vilka konsekvenser beteendet får för barnet, både på kort och lång sikt. Många mindre önskvärda beteendet kan "löna sig" för barnet på kort sikt och tenderar därför att vidmakthållas.

Sätt upp tydliga mål

När man genom en sådan pedagogisk kartläggning fått en bild av barnets förutsättningar med både starka och svaga sidor kan man sätta upp realistiska mål för sitt pedagogiska förändringsarbete. Sätt upp tydliga realistiska mål och anpassa kraven till barnets förutsättningar.

Sätt upp mål som är enkla och specifika och som går att mäta. Anpassa nivån till vad den pedagogiska kartläggningen visat om barnets förutsättningar. Det är viktigt att prioritera vad som är viktigast och att arbeta med en sak i taget i små steg. Tänk på att bemöta barnet på den nivå det befinner sig utvecklingsmässigt – kanske flera år under sin kronologiska ålder. Gör upp målen tillsammans med barnet så att det känner sig delaktigt, annars kommer förändringsarbetet aldrig att lyckas.

Uppmuntra barnets intressen och starka sidor

Leta efter sådant som barnet är intresserat av och bra på och och uppmuntra detta. Försök att hitta vägar förbi svårigheter och minimera risken för att barnet misslyckas – både inlärningsmässigt och socialt. Lyft fram barnets starka sidor inför barnet självt och inför de andra barnen i gruppen eller klassen. Prata också på ett varsamt sätt med barnet om vad det har svårt för och hur ni tillsammans kan arbeta med det. Förklara för kamrater på ett sätt som skapar förståelse och tolerans för att alla är olika och unika och att vissa kan behöva mer stöd än andra.

Skapa struktur i vardagen

Barn med ADHD har svårt att få grepp om tillvaron och har därför behov av en tydlig struktur i vardagen. De mår bra av dagliga rutiner och ett tydligt upplägg av sin dag. Det är viktigt med ett väl avvägt dagsprogram med lagom långa arbetspass och omväxlande aktiviteter med tydlig början och slut. Barnet behöver veta och få åskådliggjort för sig vad det ska göra, när saker äger rum, i vilken

ordningsföljd och hur det ska gå till. Ett individuellt dagsschema där man genom bilder och/eller text placerad i sekvens visualiserar dagens olika aktiviteter och, för äldre barn, också kopplar detta till klockslag, är något som underlättar för de flesta att orientera sig i tillvaron Också fria aktiviteter, såsom raster behöver schemaläggas på detta sätt. Även enskilda uppgifter och aktiviteter kan behöva brytas ner i steg och åskådliggöras genom scheman.

Anpassa klassrumsmiljön/förskolemiljön

Ta en titt på miljön i klassrummet eller i förskolan. Underlättar den eller försvårar den inlärning för barnet med ADHD? Är den enkel och överskådlig? Hur är ljudnivån? Hur är barnen placerade? Barn med ADHD behöver ha en egen avgränsad sittplats i klassrummet, helst en traditionell bänk. Barnets placering är viktig – oftast innebär det nära läraren. Barnet bör inte byta sittplats, i alla fall inte mer än nödvändigt. Sitter barnet tillsammans med andra barn kan man behöva markera gränserna med lister eller tejp. Ibland behöver barnet ha en reträttväg i ett hörn eller annan avgränsad del av rummet.

Man behöver tänka på att sanera bland sådant som distraherar men utan att det fördenskull blir kalt och tråkigt eftersom barnet samtidigt behöver stimulans. Det är viktigt att saker finns på bestämda platser och att det är lätt att hitta och hålla ordning. Skriv upp viktig information och regler på tavlan eller gör affischer som sätts upp på väggarna. Men håll efter så det inte blir för mycket och rörigt. Också miljön utanför klassrummet är viktig att se över, såsom korridorer, samlingslokaler, skolgård.

Använd tydlig, rak och konkret kommunikation

Tänk på att barn med ADHD har svårt att ta till sig långa instruktioner och vaga uppmaningar. Det är därför viktigt att vara kortfattad och entydig när man kommunicerar med barnet. Se till att fånga barnets uppmärksamhet, gärna med hjälp av ögonkontakt eller fysisk beröring och använd ett tydligt kroppsspråk med gester, tecken och mimik.
Försök ligga steget före så du kan förebygga problembeteende istället för att behöva ingripa när barnet redan "spårat ur". Agera mer än du pratar och förklarar. Tala om vad du vill att barnet ska göra kortfattat och steg för steg. Vädja och tjata inte och använd påståenden, inte frågor och negationer. Använd ett bestämt men vänligt tonfall och tänk på vilket budskap du förmedlar till barnet och de andra barnen. Förvissa dig om att barnet uppfattat vad du sagt genom att be det att repetera.

Undervisa på ett sätt som är intresseväckande och fångar uppmärksamheten

Mycket annat än det du som pedagog har att berätta kan konkurrera om barnets uppmärksamhet, såsom andra elever, andra intressanta saker att titta på eller tankar som barnet har. Satsa därför på att verkligen dra uppmärksamheten till din person genom att berätta fängslande och entusiastiskt på ett språk som barnet förstår, genom att använda kroppsspråk och variera tonläget. Var uppmärksam på om barnet verkligen lyssnar och är aktivt. Ställ mycket frågor. Om du märker att uppmärksamheten börjar svikta – eller helst strax innan- involvera barnet genom att rikta din uppmärksamhet på det och ställa en intressant och stimulerande fråga, visa en bild eller säga något oväntat och roligt. Tänk på att hålla tempot och att inte bli för långrandig. Variera undervisningen med övningar där barnen själva får

vara aktiva. Använd tydliga signaler, till exempel en ringklocka eller ett särskilt tecken när du vill att barnen ska lyssna.

Satsa på stimulerande presentationstekniker

Använd undervisningsmaterial och tekniker som stimulerar alla sinnen hos barnen när du undervisar eller berättar för barnen i klassen eller gruppen. Åskådliggör med bilder, illustrationer, föremål och konkreta exempel. Använd färger pedagogiskt och rama in det du vill att barnen ska fokusera på. Konkret och åskådligt material , som barnet med ADHD själv kan laborera med, fungerar ofta bättre än bara papper och penna, t.ex. i matematik.

Ta hänsyn till barnets begränsade uthållighet

Tänk på att planera lektioner, aktiviteter och uppgifter med hänsyn till hur länge barnet med ADHD kan koncentrera sig. Ta reda på hur länge det klarar att koncentrera sig utan yttre stöd i olika situationer och utgå från det. Öva steg för steg på att barnet ska kunna koncentrera sig en lite längre stund. Satsa på korta pass med tydlig början och slut. Skapa balans mellan undervisningspass, självständigt arbete och fria aktiviteter utifrån vad barnet klarar. Låt barnet vara aktivt och tillåt mycket pauser där det får röra på sig. Tänk på att barnet behöver mycket stöd när det ska utföra självständigt arbete men fundera över vilken typ av stöd som är mest effektivt och som kan hjälpa barnet till större självständighet. Ge inte för stora och abstrakta uppgifter som barnet inte kan överblicka. Dela upp i flera små steg. Använd enkelt språk och undvik tråkiga enahanda uppgifter. Ge tydliga anvisningar, till exempel i form av ett schema som visar steg för steg vad barnet ska göra. Ta en sak i taget och tillåt barnet att fullfölja innan du ger nästa uppgift. Hjälp barnet att komma igång. Ge stöd under det att barnet utför uppgiften i form av verbal uppmuntran, fysisk närhet, ögonkontakt eller vad som verkar fungera bäst. Ibland behöver barnet också hjälp att avsluta uppgiften genom att man förvarnar, använder en timer eller något annat som markerar att det snart är dags.

Förutse och planera för problemsituationer

Mycket av det vi uppfattar som problembeteende hos barn med ADHD; att de stör och saboterar undervisningen - inte får något gjort, tjatar, klagar eller bråkar med kamrater, hamnar i konflikt med läraren etc - kan undvikas genom förutseende och planering och genom att man anpassar undervisningen till barnets förutsättningar så som beskrivits ovan. Det kan vara till hjälp att kartlägga vilka situationer som är svåra för barnet, t.ex. övergångssituationer, självständigt arbete, väntan, fria aktiviteter, och iaktta vad det är som händer då. Hur kan du som pedagog underlätta för barnet? Vissa situationer kanske helt kan undvikas, andra kan man kanske planera bättre. Det gäller att försöka ligga steget före. Övergångssituationer som t.ex. rast kan förberedas genom att man förvarnar verbalt, genom ett tecken eller en ringklocka. Se till att barnet vet vad det ska göra - gärna något lockande- när det blivit klar med en uppgift. Ge barnet tydliga anvisningar om vad det ska göra på rasten, på väg till och i matsalen eller på utflykten, gärna nedskrivet eller illustrerat med bilder steg för steg. Be barnet repetera, påminn ofta och övervaka. Beröm barnet när det gått bra. Skriv upp några få enkla regler som alla kan följa på tavlan Ge varje regel ett nummer eller en färg som är lätt att hänvisa till verbalt eller med ett tecken.Påminn ofta i förebyggande syfte om reglerna på ett positivt sätt och låt barnen upprepa dem. Var uppmärksam på när barnet

med ADHD håller på att trottna eller "spåra ur" och ha ett kommunikationssystem med tecken och signaler mellan dig och barnet så att du kan ingripa i tid, innan det gått helt "över styr".

Uppmuntra och förstärk önskvärt beteende

Barnens svårhanterliga beteende leder ofta till att man hamnar i onda cirklar där man ständigt tjatar och förmanar och hamnar i allt mer upptrappade konflikter med barnet. Risken är att man på detta sätt uppmärksammar och förstärker det negativa beteendet och att samvaron dessutom blir trist. Genom att i stället på ett medvetet och strategiskt sätt uppmärksamma och förstärka när barnet gör positiva saker kan man påverka beteendet i önskvärd riktning och styra barnet mer effektivt. Man kan också använda andra barn som rollmodell och uppmärksamma när de gör bra saker för att på detta sätt göra barnet med ADHD medvetet om vad som förväntas eller uppskattas. När man uppmuntrar och berömmer barnet för något bra det gjort är det viktigt att tänka på att vara specifik och sätta ord på beteendet och gärna använda kroppsspråk och gester. Ta barnet "på bar gärning" när det gör något bra och beröm i direkt anslutning till händelsen. Beröm också sånt som du tycker är självklarheter att barnet ska göra och beröm ofta, även de små framstegen. Tänk på att uppmuntra "produktivt beteende", alltså inte bara sådant som att barnet har varit tyst, suttit still osv.

Använd belöningssystem om det behövs

Eftersom barn med ADHD har svårt att själva mobilisera motivation och att på egen hand styra sitt beteende mot önskvärda mål och långsiktiga konsekvenser kan de vara hjälpta av ett system med yttre och påtagliga belöningar. Detta är inte att muta barnet utan att hjälpa det att kompensera för sina svårigheter. Belöningssystemet är en form av kraftigare förstärkning av önskvärt beteende än enbart uppmuntran och beröm. Belöningar kan vara både materiella och i form av förmåner och trevliga aktiviteter. Man kan göra ett system där barnet får samla poäng som det sedan kan "köpa sig" förmåner för. Definiera ett eller ett par beteenden som du vill se mer av. Ta det enkelt och i små steg. Välj sådant som barnet kan lyckas med. Bestäm vilken typ av belöningar som ska användas och vilken tid på dagen barnet ska få belöningarna. Ha både belöningar som kan ges ofta och sådana som barnet kan samla till under en längre tid. Se till att belöningarna verkligen är sådant som barnet uppskattar – ta reda på vad som intresserar barnet. Synliggör belöningssystemet visuellt genom ett schema med protokoll som du sätter upp på lämplig plats.

Ignorera mindre förseelser, men när du måste sätta gränser – gör det effektivt!

Barn med ADHD gör många dumma och provocerande saker och man kan inte reagera på allt. Man måste välja sina krig och hålla huvudet kallt många gånger. Ofta är det mest effektiva sättet att få barnet att sluta med någon dumhet att helt enkelt ignorera den, i synnerhet sådant som är avsett att väcka uppmärksamhet. Barnet märker då att det inte lönar sig. Självklart betyder detta inte att du ska acceptera vad som helst. Aggressivt och destruktivt beteende måste man ingripa mot. Ingrip då innan det gått för långt, tala om vad som gäller och stå för det. Var kortfattad och neutral – försök undvik att hamna i affekt. Handla i stället för att resonera med barnet. Tala om i förväg vilka konsekvenser som gäller, och förvarna endast en gång innan du genomför en bestraffning, t.ex. att be

barnet lämna klassrummet eller ta ifrån det ett privilegium. Ge dig bara på sådant som du klarar av att genomföra konsekvent. Ge barnet positiv uppmuntran så fort det bättrat sig, utan att frestas till en underton av sarkasm, hur irriterad du än är...

Hjälp barnet att hålla ordning och att organisera sitt arbete

Att ha en ständig röra i bänken, att ha total oordning bland sina papper, att aldrig hitta sina saker, att ständigt glömma böcker, gympapåse etc är tröttande både för barnet och för omgivningen. Hjälp barnet att hålla ordning i bänken eller skåpet genom regelbundna inspektioner. Se till att barnet har en egen krok i korridoren. Färgmärk böcker och ge barnet dubbla uppsättningar av sådana böcker och kompendier som ska användas både hemma och i skolan. Ge barnet en ringpärm med färgmärkta flikar där du samlar alla papper. Ha särskilda hemuppgiftspapper. Förse barnet med anteckningsbok och kalender och se till att de används. Lär barnet studieteknik, hur man markerar det viktiga etc.

Anpassa hemuppgifter och prov till vad barnet klarar

Hemuppgifter, i synnerhet sådant som barnet inte hunnit med i skolan, är ett gissel för många barn med ADHD och även för deras föräldrar. Var ytterst försiktig med att ge för mycket hemläxor! Reducera mängden till vad barnet klarar av, kanske är det bara tio minuter till att börja med. Skriv ner läxan varje dag och klargör förväntningarna kring hemuppgifterna. Resonera med föräldrarna om rutiner för läxläsning och vilket stöd de kan ge. Inför prov och redovisningar kan man underlätta för barnet genom att göra instuderingsfrågor på arbetsblad, dela upp i steg, ge anvisningar för strukturen, markera det viktiga och tillåta alternativ till skriftlig redovisning. Det är också viktigt att barnet får tillräcklig tid på sig – varken för lite eller för mycket.

Ge barnet pedagogiska hjälpmedel

Tänk på att använda läromedel som är åskådliga och tydliga och med enkel och ren layout. Ge barnet en penna med tjockare skaft om det har nytta av det. Bänk och stol kanske behöver anpassas för att barnet ska kunna sitta bättre. Använd tids- och planeringshjälpmedel, t.ex. timglas, timer och kalendrar/scheman. Ge barnet talböcker om det är hjälpt av det. Många barn har också stor nytta av datorn både för att skriva och för att lära.

Öva barnet i problemlösningsstrategier

Lär barnet hur man kan lösa problem genom att tillämpa problemlösningsstrategier . Börja med att tillsammans med barnet komma fram till en bra beskrivning av problemet, diskutera vilka olika lösningar det finns och diskutera för- och nackdelar med dessa. Välj den lösning som verkar bäst, prova den och utvärdera sedan tillsammans med barnet hur det fungerade. Om inte, prova ett annat alternativ.

Hjälp barnet med kamrater

Många barn med ADHD har svårt med kamrater, även om det inte gäller alla. Barnet med ADHD kan också vara en stor påfrestning för de andra barnen i en grupp. Här är det viktigt att du som lärare är uppmärksam på hur du genom ditt eget sätt att vara mot barnet med ADHD kan påverka inställningen. Om man har ett positivt klimat i gruppen och en god sammanhållning är det lättare att få acceptans för barnet med ADHD. Fundera på hur du kan stärka sammanhållningen och vikänslan i gruppen och motverka utstötningstendenser. Förklara för kamraterna varför barnet med ADHD behöver mer stöd och kanske särskilda förmåner, att det inte är orättvist. Prova hur eleverna kan hjälpas åt i undervisningssituationen, kan de vara resurser för varandra? Ge barnet med ADHD positiv status genom att som tidigare nämnts lyfta fram och uppmuntra sådant han eller hon är bra på inför de andra barnen.

Gör ett fungerande åtgärdsprogram

Ett genomtänkt åtgärdsprogram är ett viktigt verktyg i det pedagogiska arbetet. Gör barnet delaktigt i uppläggningen och se till att du har föräldrarnas stöd. Gör en pedagogisk kartläggning såsom beskrivits tidigare och vid behov en beteendeanalys där du tittar noggrant på vad som utlöser problembeteenden och vilka konsekvenser de får. Titta också på hur faktorer i omgivningen påverkar; barngruppen, arbetsformer, lokaler, bemötande och så vidare. Diskutera med kollegor i arbetslaget och andra inblandade. Sätt därefter upp tydliga och realistiska mål som är mätbara. Ange både kortsiktiga mål och mål på längre sikt. Beskriv sedan hur målen ska uppnås genom att planera hur ni i arbetslaget ska arbeta med barnet, vilka anpassningar och stödinsatser som behöver komma till stånd och hur arbetsfördelning och ansvar ska se ut. Gör en plan för utvärdering och uppföljning.

Samarbeta med föräldrarna

Föräldrarna är oumbärliga i det pedagogiska arbetet kring barn med ADHD. Det är viktigt att inte skuldbelägga dem för barnets problem, lika lite som sig själv, och att respektera varandras olika kunskaper, uppgifter och relation till barnet. Utifrån en sådan ömsesidig respekt kan man hjälpas åt och använda varandras kunskaper och synpunkter på bästa sätt. Se till att ni har ett bra rapporteringssystem i form av kontaktbok, e-post eller regelbunden telefonkontakt. I vissa fall kan man också samarbeta kring belöningssystem genom ett särskilt dagligt rapporteringskort där barnets framsteg i skolan noteras och belönas hemma av föräldrarna.

Se till att du har stöd för egen del

Som pedagog ställer man lätt för höga krav på sig själv. Det är som sagt krävande att undervisa barn/elever med ADHD. Tänk på att inte åsidosätta dina egna behov. Sätt upp enkla mål och en ambitionsnivå som du tror att du kan lyckas med. Begär inte för mycket av dig själv och var beredd på bakslag. Ge inte upp, förändring tar tid. Våga tro på att du som pedagog är en viktig person för barnet och se till att du har stöd för egen del, av kollegor, skolledning och genom handledning och konsultation.

Litteraturtips

På svenska

Axengrip c & J (2004) Pedagogiska strategier Handbok för DAMP/ADHD-problematik. Axengrips förlag

Beckman V red. (2004) ADHD/DAMP – en uppdatering. Studentlitteratur.

Bengtner A & Iwarsson B (2000) Varför vill ingen leka med Dennis? Säve förlag

Boethius G. & Rydlund C. (1998) Lycklig varannan onsdag. DAMP-mammor berättar. Cura

Duvner T (1998) ADHD. Impulsivitet, överaktivitet, koncentrationssvårigheter. Liber

Gillberg C (1996) Ett barn i varje klass, Om DAMP, MBD, ADHD.Cura

Gravander Å., Widerlöw M. & Sjögren K. (1999) Att handskas med livet. Gravander & Widerlöw.

Greene R (2003) Det explosiva barnet. Cura

Hellström A (1995) Nu är det vår tur – Samhällets stöd till barn med MBD/DAMP. Liber

Hellström A (2001) Vuxna med ADHD i ett hjälpmedelsperspektiv. Hjälpmedelsinstitutet.

Hellström A (2002) ADHD och DAMP. Faktablad Riksförbundet Attention www.attention-riks.se

Hellström A (2003) Barn med ADHD – några råd till föräldrar om bemötande och förhållningssätt. Faktablad Riksförbundet Attention www.attention-riks.se

Hellström A. (2004) Värt att veta om ADHD hos barn, ungdomar och vuxna. Broschyr Eli Lilly Sweden AB. Tel 08-737 88 00. www.lilly.se

Hellström A (2005) Elever med ADHD. Några råd till lärare om pedagogik och bemötande. Faktablad Riksförbundet Attention www.attention-riks.se

Hellström A (2005) Att undervisa och pedagogiskt bemöta barn/elever med ADHD. Broschyr. Eli Lilly Sweden AB. Tel 08-737 88 00. www.lilly.se

Iglum L (1999) Om de bara kunde skärpa sig! Barn och ungdomar med DAMP/MBD, AD/HD och Tourettes syndrom, Studentlitteratur.

Kadesjö B. (2001) Barn med koncentrationssvårigheter. Liber

Sjöstrand (2004) Det översvämmade barnet. Podium www.podium.se

Webster – Stratton C (2004) De otroliga åren. En handledning i problemlösning för föräldrar till barn mellan tre och åtta år. Palmkrons förlag. Tel 046-13 99 30. e-post palmkrons@spray.se

Wirkberg E. (2001) Lekfulla metoder allvarligt funktionshinder- ADHD DAMP. WiLU Struktur och Metod

På engelska

Böckerna kan beställas via nätbokhandeln ADD Warehouse www. addwarehouse.com

Eller via den svenska bokhandeln Bookback www.bookback.se

Barkley R.A. (2000) Taking charge of ADHD – The complete authoritative guide for parents. The Guilford Press

Du Paul G J & Stoner G (1994) ADHD in the schools. Assessmentand intervention strategies. The Guilford press

Pfiffner LJ (1996) All about ADHD. The complete Practical Guide for Classroom Teachers. Scholastic. (Slut på förlag – kan endast köpas antikvariskt)

Rief S (1993) How to reach and teach ADD/ADHD children. Practical techniques, strategies and interventions for helping children with attention problems and hyperactivity. The center for applied Research in Education.

Parker H (1994) The ADD Hyperactivity Workbook for Parents, Teachers and Kids. Speciality press.

Parker H (1999) Put yourself in Their Shoes: Understanding Teenagers with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Speciality press

Phelan T (1995) 1-2-3 Magic Effective Discipline for Children 2- 12. Child Management Inc www.thomasphelan.com

Riley D (1997) The Defiant Child. Taylor Trade Publishing

Video

Jimmy, Tobias & Stina – om MBD/DAMP. Riksföreningen Autism och RBU Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar

Hjärnan och beteendet – om barn som är annorlunda. Riksföreningen Autism och RBU Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar

Barkley R A (1994) ADHD in the Classroom. Strategies for Teachers. Guilford Publications. Inc

Du Paul G J and Stoner G (1999) Classroom interventions for ADHD. Guilford Publications Inc

Webbadresser

Riksförbundet Attention

www.attention-riks.se

Kunskapscenter ADHD

www.lul.se/adhd

CHADD – Childern and Adults with Attention Deficit Disorders

www. CHADD.org

ADD warehouse

www.addwarehouse.com

my ADHD

www.myadhd.com

Anteckningar

Specialpedagogiska institutet

Datum
2008-12-10

Diarienummer
65-2007/1072

ADHD-projektet
Stockholms läns landsting
Box 179 03
118 95 Stockholm

Ansökan om produktionsstöd för projektet: Pedagogisk film om att undervisa barn och ungdomar med ADHD

Vi har mottagit och registrerat Er ansökan om produktionsstöd.

Handläggningsrutiner och uppgift om handläggare avseende produktionsstöd finns att läsa på institutets hemsida.

Vid fortsatt kontakt i detta ärende - var vänlig ange alltid ovanstående diarienummer.

Med vänlig hälsning

Birgitta Appelstam
registrator

Stockholms läns sjukvårdsområde
ADHD-projektet
Kommun och landsting i samverkan

Specialpedagogiska institutet
Huvudkontoret
Inkom: 2007 -08- 23
Dnr: 65-2007/1072
Handläggare:

Stockholm 070822

Komplettering till ansökan om produktionsstöd för pedagogisk film om ADHD

Kompetensbeskrivning

Arbetsgruppen för filmen består av tre personer, samtliga anställda av Stockholms läns landsting. Vi har tagit fram underlag för upphandling samt medverkat i urvalsförfarandet och intervjuer. Under våren-07 har vi genomfört work-shops tillsammans med speciallärare och specialpedagoger verksamma i Stockholms län för att tillsammans med dem ta fram innehåll och form. Dessa pedagoger ingår i en referensgrupp som regelbundet kommer att träffa manusförfattaren/regissören under arbetets gång.

Arbetsgrupp

- Anna-Christina Strömberg, speciallärare på BUP och projektledare för *ADHD-projektet*. Har varit verksam inom neuropsykiatriska utredningsteamet på Astrid Lindgrens Barnsjukhus under 14 år. Erfarenhet av ADHD, såväl utredningar som undervisning, sedan -74. Leder ADHD-projektet sedan dess start 2000. Föreläser för personal- och föräldragrupper. Är ledamot i Riksföreningen Attentions kunskapsråd.

- Agneta Hellström, enhetschef på nystartade *ADHD-center* inom Handikapp & Habilitering. Har arbetat sedan sjuttiotalet med utredningar och utvecklingsprojekt, föreläsningsverksamhet och konferenser (www.sinus.se) , och författat skrifter om barn i behov av särskilt stöd inom förskola/skola. Särskilda intresseområden är barn och ungdomar med ADHD, föräldrautbildning, pedagogik, prevention och samverkansfrågor. Har arbetat med dessa frågor inom stat, kommuner och landsting, senast inom barn- och ungdomspsykiatrin i Uppsala. Arbetar även som fristående konsult med utbildning i bl.a föräldraträningsprogrammet COPE. Är ledamot i Riksföreningen Attentions kunskapsråd.

- Pia Bergman, socionom inom Handikapp & Habilitering och delprojektledare i *ADHD-projektet*. Har arbetat inom det neuropsykiatriska området under 15 år, främst med föräldrautbildning. Arbetar sedan två år tillbaka i ADHD-projektet med personal- och föräldrautbildning.

Arbetsgruppen kommer att träffa filmaren och manusförfattaren under augusti-september för att dra upp riktlinjer och tidsplan. Vi kommer inte att medverka i arbetet rent praktiskt då vi i våra tjänster inte har den tiden till vårt förfogande men kommer att regelbundet stämma av med Vanna Beckman för synpunkter kring filmat material.
Vi kommer att påbörja planeringen för att lansera filmen under våren 2008. Under hösten-07 kommer ett produktblad att skickas ut till samtliga kommuner i Sverige. Produktbladet kommer att innehålla kort information om filmen, Vanna Beckman, försäljning och distribution samt till vilka den riktar sig till.

Synopsis

Vid tidpunkten för ansökan till SIT hade upphandlingsförfarandet precis påbörjats. Under försommaren blev det klart att Vanna Beckman fått uppdraget att skriva manus och framställa filmen.
Vanna Beckman vann upphandlingen på grund av sina kunskaper inom neuropsykiatri. Hon har gjort flera filmer inom området och skrivit ett flertal böcker i ämnet
Urval litteratur: *Vuxna med DAMP/ADHD*, Cura, 1999. *Pedagogik vid autism*, tills. med Schaumann och Kärnevik- Måbring, NoK, 2003. *ADHD/DAMP - en uppdatering*, red. Studentlitteratur, 2004. *Strider under hjärnåldern*, Pavus utbildning, 2007.
Urval film: *Efter diagnosen, Att organisera vardagen* samt *En sak i taget*, tre filmer om ADHD gjorda i samarbete med Universitets-TV i Göteborg och Avdelningen för barn- och ungdomspsykiatri vid Göteborgs Universitet, 2006. Ett flertal filmer för Föreningen Autism.

Vi har bett Vanna själv skriva ned de tankar hon har om filmen trots att det är i ett tidigt skede.

PEDAGOGISK FILM OM ATT UNDERVISA BARN MED ADHD

Filmen som kommer att finnas på DVD är avsedd för lärare i grundskolan och kommer att vara uppdelad i ett antal kapitel som det är lätt att gå in i och ut ur och repetera gång på gång. *Upprätta ett åtgärdsprogram/Strukturera både tid och plats/ Anpassa arbetsuppgifterna/ Konflikthantering/ Planeringshjälp/ Använda tydlig kommunikation och visuella hjälpmedel/ Betygsvalidering/ Använda belöningssystem/ Samarbeta med föräldrarna.*

I varje sådant avsnitt avser vi att visa exempel från vanliga klassrum. Både exempel på hur situationerna uppstår och hur de utvecklas. Och på hur svårigheterna kan förebyggas och tacklas ifall de ändå uppstår.

Struktur exempelvis: Hur går det till när man släpper in barnen på morgonen, och vilka metoder leder till vilka resultat? Hur kan man planera klassrummet så att sammanhang blir tydliga och så få störningar som möjligt inträffar? Hur ter sig vanliga rastsituationer? Kan de struktureras så att konflikter undviks och positiv lek befrämjas? Hur kan man underlätta och avdramatisera frukostrasten?

Eller *Anpassa arbetsuppgifterna*: Vikten av att avgränsa arbetsuppgifterna, bygga in belöningar, ge visuella ledtrådar, växla mellan aktiva och mer passiva moment. Hur ser det ut när barnet börjar bli trött och tappar koncentrationen? Hur återför man barnet till uppgiften? Hur hanterar man frågor om läxor och prov?

Tydlig kommunikation: Hur lär man sig ett varierande och engagerande framställningssätt? Hur ger man bekräftelse och uppmuntran och hur engagerar man barnens alla sinnen?

Förhoppningsvis hittar vi också någon äldre och verbal elev som kan berätta litet om hur det varit under skoltiden. Det skulle kunna vara ett element som bryter den fasta ram vi tänker hålla. Likaså kan vi flika in intervjustumpar med lärare och kanske någon förälder. Gärna också humoristiska händelser. Jag tror på det: fasta ramar och pedagogisk klarhet, uppluckrad av små lättare krumelurer.

Vanna Beckman

ADHD-projektets intressenter

ADHD-projektet bygger på samverkan mellan BUP, Habilitering samt barnmedicin. Uppdraget är att till samtliga kommuner och stadsdelar i Stockholms läns landsting initiera och genomföra personal- och föräldrautbildning i samverkan med berörd kommun. Syftet är att genom ökad kunskap och förståelse förbättra bemötandet för barn och ungdomar med dessa funktionsnedsättningar. Under de sex år som projektet pågått har vi nått sammanlagt 750 föräldrar samt 2 900 personal inom skola och socialtjänst i 29 kommuner/stadsdelar i Stockholms län.

Grundkunskaperna kring neuropsykiatri upplever vi som goda och till och med mycket goda i vissa kommuner. Däremot frågar ofta pedagogerna efter HUR man kan skapa struktur. ATT det behövs struktur vet de sedan länge.
Under 2006 uppmärksammade vi, såväl hos föräldrar som skolpersonal, en återkommande önskan om en pedagogisk film. Utifrån diskussioner om hur man kan nå ut till pedagoger med kunskap har tanken på en film alltmer framstått som en viktig del i kunskapsspridningen om ADHD. Vi är alltför medvetna om att pedagoger har begränsad möjlighet att delta i utbildningar och att köpa in nytt material. Utifrån deras verklighet har vi därför alltmer börjat tänka i de banorna att kunskapen bör finnas ute på skolorna där pedagogerna kan ta den till sig när möjlighet ges. Inte minst bör den finnas till självkostnadspris och redan från början var det självklart att rikta sig till skolor i hela landet.

Då vi efter förfrågan hos styrgruppen fick klartecken startade processen med upphandling samt ansökan till SIT om produktionsstöd.
Projektets styrgrupp består av:
Aina Daleús, Avdelningschef, Beställare Vård
Olav Bengtsson, Divisionschef BUP-divisionen, SLSO
Carina Hjelm, Habiliteringschef, Handikapp & Habilitering, SLSO
Kerstin Dahlström, Verksamhetschef Karolinska Universitetssjukhuset/Barnmedicin 3
Per Sandstedt, Verksamhetschef Sachsska barnkliniken

De olika intressenterna bidrar med sin specifika kompetens främst genom den arbetsgrupp vi har till vårt förfogande. Den består av erfarna praktiker från olika områden och som representerar de olika organisationer som står bakom projektet.
Arbetsgruppen består av:

- David Edfeldt, samordnare för bas-team, studs-team samt utredningsteam på kliniker i länet.
- Anette Holm, neuropsykolog, Karolinska Universitetssjukhuset
- Marita Leijel, barnpsykiater, BUP
- Hans Wermeling, FoUU-chef, Habiliteringen

Projektet möter arbetsgruppen regelbundet för att återrapportera samt planera verksamheten framåt. Vilka behov ser deras respektive verksamheter ute i kommunerna när de möter barn och ungdomar under utredning? När de möter lärare och assistenter? När de möter föräldrar och syskon till barn med ADHD? När de har samverkanskontakter med socialtjänsten?
Arbetsgruppen har hela tiden framhållit personalutbildningen som viktig eftersom det inte tidigare har erbjudits i landstingets regi att utbilda kommunens personal.

Även om projektets huvudsakliga uppgift är att genomföra personal- och föräldrautbildningar så har vi även ett uppdrag att utveckla nya stödformer. Som exempel kan nämnas att projektet medverkar i framställandet av en CD-ROM tillsammans med intresseföreningen Attention samt läkemedelsföretaget Jansen-Cilag. Ett interaktivt informationsmaterial utformat för barnen själva som kan användas av utredande personal i anslutning till återlämnande av utredningsresultat. Den kommer att, via utredningsteam, ADHD-projektet och ADHD-center, lämnas gratis till samtliga barn/ungdomar som har fått eller kommer att få diagnos i Stockholms län.

Lärarhandledning

Upphandlingen har inte omfattat den lärarhandledning som skall medfölja. Orsaken till detta är att det redan finns en skrift som ligger till grund för såväl struktur som innehåll. (*Att undervisa och pedagogiskt bemöta barn med ADHD*).
Denna skrift har framtagits av Agneta Hellström i samarbete med läkemedelsföretaget Lilly men kommer fr. o m ht-07 att tryckas och distribueras av ADHD-center, Handikapp & Habilitering, där hon idag är enhetschef. Det kommer att bli en omarbetad version för att passa filmen som lärarhandledning. Den skrift som finns idag bifogas så att ni får en uppfattning om vad den kommer att innehålla.

Ekonomisk kalkyl

Vi bifogar en översiktsbudget grundad på upphandlingen men även bekräftad av Vanna Beckman. Utöver summan 450 000 tillkommer moms på ca 100 000. Vanna Beckman kommer att skriva manus samt regissera. Filmarbetet utförs av Vanna samt professionella filmare på plats.

Med vänlig hälsning ADHD-projektet
Pia Bergman och Anna-Christina Strömberg

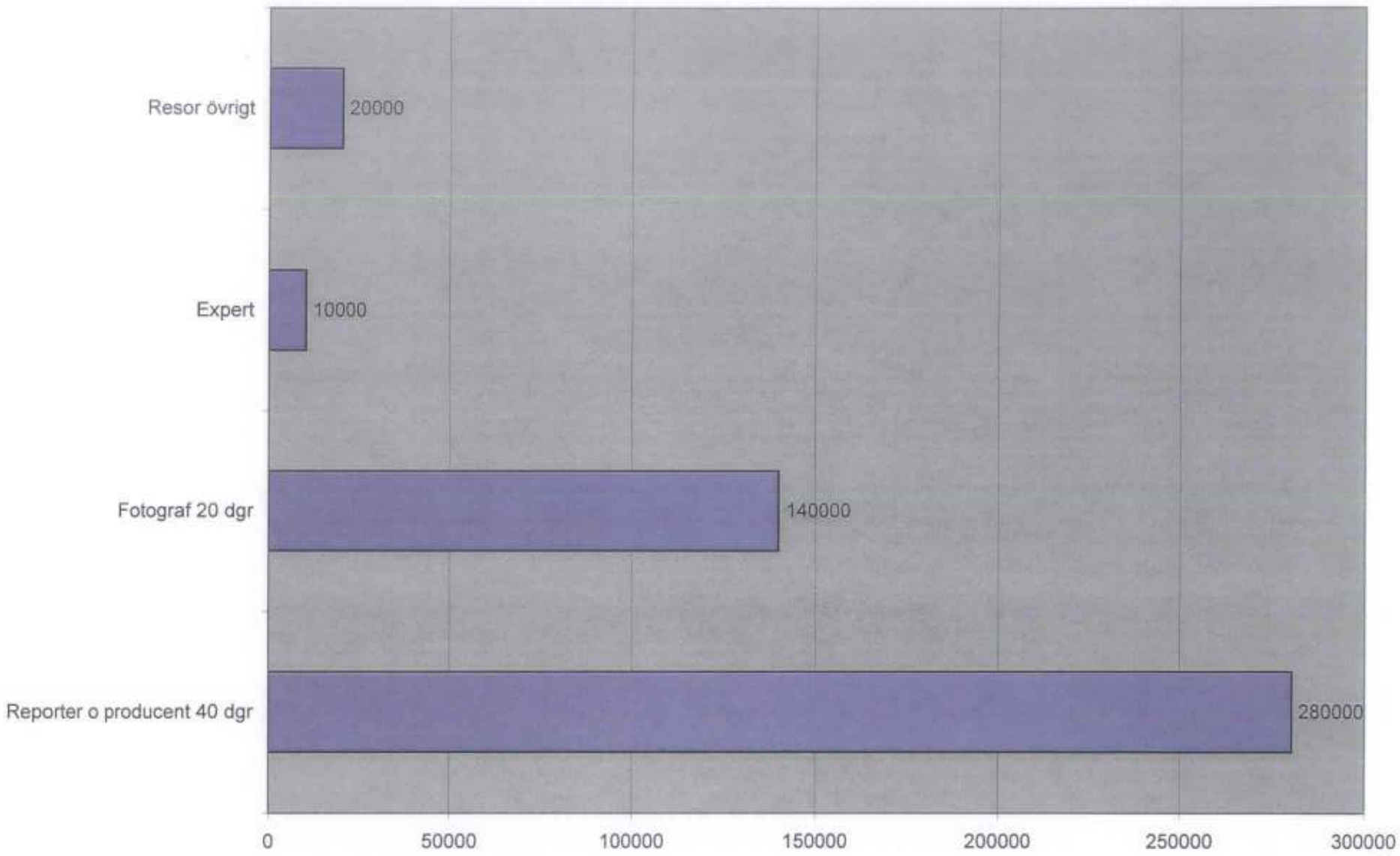
Resor övrigt
20000
Expert
10000
Fotograf 20 dgr
140000
Reporter o producent 40 dgr
280000
0
50000
100000
150000
200000
250000
300000

Specialpedagogiska institutet

2007-09-18 Dnr: 65-2007/1072

Stockholms Läns landsting
ADHD-Projektet
Pia Bergman
Box 17903
118 95 Stockholm

Beslut avseende produktionsstöd till projektet Pedagogisk film om att undervisa barn och ungdomar med ADHD.
Ansökan Dnr: 65-2007/1072

Läromedelsrådet vid Specialpedagogiska institutet beslutar 2007-09-11 i enlighet med förordning 1991:978 om statsbidrag till produktion av vissa läromedel att ge bidrag till utveckling och produktion av läromedlet med högst 450 000 kronor.

Frågor angående beslutet besvaras av Läromedelssamordnare Lars Karlsson vid Specialpedagogiska institutet.

Särskilt avtal mellan institutet och Er för projektets genomförande och utbetalning av bidrag översänds inom en vecka.

När läromedlet är färdigt skall bidragsmottagaren lämna en bekräftelse på att bidraget använts enligt projektplan och i enlighet med avtalet.

Myndighetens beslut om statsbidrag får inte överklagas.
(Förordning 1993:454)

På Specialpedagogiska institutets vägnar

Jan Rocksén
Generaldirektör

Specialpedagogiska institutet
Huvudkontoret
Inkom: 2007 -10- 24
Dnr: 65-2007/1072
Handläggare:

Specialpedagogiska institutet

Dnr 65-2007/1072
Projektnr: 407071

AVTAL AVSEENDE STATSBIDRAG FÖR PRODUKTION AV LÄROMEDEL

Mellan **Specialpedagogiska institutet** och **Stockholms Läns Landsting,** Box 17903, 118 95 Stockholm, org nr 232100-0016, nedan kallad **Producenten** - har följande avtal träffats avseende projektet **Pedagogisk film om att undervisa barn och ungdomar med ADHD** nedan kallat **Projektet**.

1. Avtalets art och omfattning

Producenten genomför Projektet enligt den beskrivning och plan som Producenten tillsänt Specialpedagogiska institutet. Av projektplanen framgår Läromedlets utformning, syfte och målgrupp. Producenten och kontaktpersonen vid Specialpedagogiska institutet beslutar gemensamt om formerna för samverkan.

Kontaktpersonen vid institutet äger rätt att löpande följa arbetet och Producenten är skyldig att ge institutets kontaktperson insyn i det pågående arbetet. Specialpedagogiska institutet äger härutöver rätt till insyn i Projektet i den mån som kan anses erforderligt.

Vid försening av eller om svårigheter uppstår att genomföra Projektet, ska institutets kontaktperson omedelbart kontaktas.

2. Beviljat produktionsstöd

Produktionsstödet ges i form av bidrag till angivet Projekt. Mervärdesskatt tillkommer ej. Bidraget utgår med högst 450 000 kronor *(Fyrahundrafemtiotusen kronor)*

Bidraget skall, inom nyss angivna rambelopp, fastställas till belopp som motsvarar Producentens egna kostnader för Projektet. Övriga kostnader skall bäras av Producenten. Utbetalning sker efter skriftlig rekvisition från Producenten, se punkt 16. Kostnader skall kunna verifieras.

För att vara godkänd skall kostnaden vara direkt och specifikt hänförlig till Projektet, dvs. den får inte utgöras av utlägg som bidragsmottagaren skulle ha haft vare sig Projektet kommit till stånd eller ej. Kostnader för inköp av teknisk utrustning, såsom datorer etc. är ej godkända kostnader.

3. Särskilda villkor för erhållande av medel

Producenten skall senast 45 dagar efter projektslut lämna en fullständig ekonomisk redovisning av projektet till institutet. Redovisningen skall även innehålla övrig extern finansiering samt vara bestyrkt av auktoriserad eller godkänd revisor.

4. Ansvar för genomförande av projektet

Producenten ombesörjer produktion av Läromedlet. Sådan produktion skall vara slutförd senast **2009-02-28**. Läromedlet skall därefter finnas till försäljning.

5. Annan finansiering

Avtal med andra finansiärer skall vara skriftliga och full transparens skall gälla mellan Producenten och Specialpedagogiska institutet.

Det förutsätts att Producenten i sin anslagsansökan till Specialpedagogiska institutet lämnat fullständiga uppgifter om vilken finansiering som Producenten i övrigt sökt eller erhållit för Projektet.

Om Producenten efter tidpunkten för ansökan till Specialpedagogiska institutet skulle söka eller erhålla finansiering, som Producenten ej underrättat Specialpedagogiska institutet, skall sådan underrättelse genast ske.

6. Stöd efter projekttiden

Det noteras särskilt att Producenten ej kan påräkna sig ytterligare stöd för fortsättning av Projektet för tid efter projekttiden enligt detta avtal.

7. Kontaktpersoner

Kontaktperson för Producenten är Pia Bergman, pia.bergman@sll.se.
Kontaktperson för Specialpedagogiska institutet är Thomas Wilton, thomas.wilton@sit.se.

8. Granskning och mångfaldigande av läromedlet

Specialpedagogiska institutet äger rätt att granska Läromedlet innan första upplagan mångfaldigas. För de fall Specialpedagogiska institutet vid en sådan granskning finner att Läromedlet i väsentlig mån avviker från vad parterna överenskommit skall institutet meddela Producenten och parterna skall därefter tillsammans diskutera vilka åtgärder som skall vidtas. För sådana åtgärder utgår ej särskild ersättning

9. Information om statligt stöd till projektet

I Läromedlet anges på lämplig plats:

Produktionsstöd har erhållits från Specialpedagogiska institutet.

10. Exemplar till institutet

Specialpedagogiska institutet har rätt att till institutet erhålla 26 exemplar av Läromedlet för institutets information och marknadsföring utan kostnad. (Adress: Specialpedagogiska institutet, Läromedel Försäljningen, Nygatan 18-20 903 27 Umeå)

Därutöver skall ett arkivexemplar tillsändas Specialpedagogiska institutet, Produktionsstöd, Box 1100 87129 Härnösand

11. Immateriella rättigheter

Upphovsrätt eller annan rätt enligt Lagen om upphovsrätt (SFS 1960:729 med efterföljande ändringar) tillfaller Producenten. Producenten träffar med dem som berörs erforderliga uppgörelser om ägande- och nyttjanderätter till resultatet som framkommer av Projektet.

12. Försäljning

Producenten sköter själv, alternativt genom annan aktör, försäljning av Läromedlet.

13. Upphandlingar

Upphandling av varor och tjänster till Projektet skall ske på marknadsmässiga villkor.

14. Försäkringar, arbetsgivar-, uppdrags- och bolagsförhållande

Producenten är skyldig att teckna och vidmarkhålla de försäkringar som är erforderliga för att säkerställa Projektets behöriga genomförande. Institutets bidrag till Projektet är inte att tolka som att myndigheterna inlett samverkan i bolag med Producenten eller annan i Projektet medverkande. Myndigheten är inte i något fall arbetsgivare eller uppdragsgivare för i Projektet anställda eller anlitade personer.

15. Rekvisition av bidrag

Formuläret – ***Rekvisition av statsbidrag till produktion av läromedel*** – används.

Utbetalningar av produktionsstöd till Producenten sker mot rekvisition enligt följande:	*Institutets noteringar*
50 % av beviljat belopp utbetalas senast 30 dagar efter undertecknande av detta avtal och insänd rekvisition.	
40 % av beviljat belopp utbetalas (mot rekvisition) efter halva projekttiden eller när kostnaden överstiger det först utbetalda beloppet	
10 % av beviljat belopp utbetalas senast 30 dagar efter att blanketten - Bekräftelse vid färdigt läromedel med tillhörande slutrekvisition av medel- insänts till institutet.	

Utbetalning av medel sker inom 30 dagar efter inkommen rekvisition.

Rekvisition skall vara ställd till:
Specialpedagogiska institutet
Produktionsstöd
Box 1100
871 29 HÄRNÖSAND.

16. Överlåtelseförbud

Rättigheter eller skyldigheter som regleras i detta avtal avseende detta Projekt kan ej överlåtas utan Specialpedagogiska institutets skriftliga samtycke.

17. Återbetalning

Om Producenten, senast vid angiven tidpunkt enligt avtalets punkt 3, redovisar kostnader vilka totalt ej uppgår till 450 000 kronor skall Producenten genast till Specialpedagogiska institutet återbetala för mycket utbetalt belopp.

Medel som erhållits från Specialpedagogiska för Projektet får ej användas för annat ändamål.

18. Omprövning av anslagsbeslut

Specialpedagogiska institutet äger rätt att ändra sitt anslagsbeslut i följande fall:

Om Producenten lämnat Specialpedagogiska institutet felaktiga eller vilseledande uppgifter.

Om Specialpedagogiska institutet finner att Projektet ej bedrivs på tillfredställande sätt.

Om Producenten i annat fall väsentligen bryter mot dessa bestämmelser eller andra av myndigheten uppställda bestämmelser eller föreskrifter.

Om Producenten råkar på obestånd.

Om synnerliga skäl föreligger kan Specialpedagogiska institutet vid ändring av anslagsbeslut påfordra återbetalning av redan utbetalt anslag.

19. Tvist

Tvist angående tolkning eller tillämpning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. Om parterna trots upprepade förhandlingar inte kan komma överens skall tvist angående tolkning och tillämpning av detta avtal och därmed sammanhängande rättsfrågor avgöras enligt Internationella Handelskammarens skiljedomsregler av en eller flera skiljemän utsedda i enlighet med dessa regler.

Tolkning och tillämpning av detta avtal skall ske i enlighet med svensk lag.

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Härnösand 2007-10-15

Lars Karlsson
Specialpedagogiska institutet

Stockholm 2007-10-22

Carina Hjelm
Stockholms läns landsting